

СУДОВА ВЛАДА

1. Судова влада

Судова влада - це незалежна й самостійна гілка державної влади, яка здійснює правосуддя.

Основні функції судової влади:

- охоронна (охорона прав і свобод людини і громадянина);
- функція правосуддя (захист, відновлення порушених прав);
- контрольно-наглядова (стримування двох інших гілок влади в рамках права шляхом здійснення судового контролю). До системи судових органів належать конституційний суд і суди загальної юрисдикції.

2. Суд. Юрисдикція судів

Суд - це орган держави, до компетенції якого входить здійснення правосуддя щодо розгляду адміністративних, кримінальних, цивільних та інших справ і ухвалення в цих справах законних рішень.

Суд є незалежним органом влади. Рішення, ухвалені судом, є обов'язковими до виконання. Судову систему кожної країни побудовано з урахуванням національної специфіки та історії формування.

Залежно від сфери повноважень суди поділяються на суди загальної юрисдикції та суди спеціальної юрисдикції. Суди загальної юрисдикції розглядають справи кримінального, цивільного провадження, майнові спори, справи про адміністративні правопорушення, трудові спори. Спеціалізовані суди в кожній країні мають специфіку.

Наприклад:

- у Франції існують окремі суди у справах неповнолітніх;
- у Великій Британії є військові й церковні суди. Конституційні суди є в багатьох країнах світу. В основному до їх обов'язків належить тлумачення конституції і законів.

3. Інстанція суду. Спеціалізація суду

За інстанціями суди поділяють на місцеві, апеляційні та вищі (наприклад, Верховний Суд в Україні, Високий Суд в Європейському Суді з прав людини). Місцеві суди наділено повноваженнями з розгляду будь-яких справ. Апеляційні суди в більшості країн розглядають лише апеляції та касації. Вищі суди виконують функції координації, регулювання та контролю роботи судів нижчих інстанцій, а також ухвалюють рішення щодо прецедентів.

Спеціалізація судової системи як принцип розподілу функціональних повноважень може мати зовнішні й внутрішні прояви.

Відповідно до зовнішньої спеціалізації створюється відокремлена підсистема судів, які мають чітко окреслену юрисдикцію та правила розгляду справ. Наприклад, в Україні суди загальної юрисдикції спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.

Внутрішня спеціалізація судової діяльності реалізується у функціональному розподілі обов'язків між суддями одного суду, коли створюються окремі структурні одиниці або запроваджується спеціалізація окремих суддів з розгляду конкретних категорій справ. Внутрішня спеціалізація в межах одного суду спрямована на підвищення компетентності судді під час розгляду справ, що, у свою чергу, позитивно позначається на скороченні строків судового провадження та якості винесеного рішення.

4. Суд присяжних

Суд присяжних - це одна з форм реалізації судової влади безпосередньо громадянами.

Прийняття присяжними вирішального рішення (вироку) здійснюється без участі професійного судді (суддів). Як самостійний соціально-політичний інститут суд присяжних складається з окремої колегії присяжних засідателів і професійного судді чи суддів. Колегія присяжних засідателів виокремлена та наділена повноваженнями ухвалювати власні рішення без участі професійного судді (суддів), що повинно убезпечувати народ від свавілля держави. Суд присяжних існує у Великій Британії, США, Канаді, Швеції, Бельгії, Данії, Норвегії, Австрії.

Свобода ухвалення рішення й таємниця дорадчої кімнати присяжних засідателів (у тому числі від професійного судді) вважаються одними з основних принципів англійського загального права. Порушення таємниці дорадчої кімнати присяжних тягне безумовне скасування вироку, а систематичні контакти з присяжними безпосередньо під час розгляду справи можуть розцінюватися як неповага до суду. З метою забезпечення незалежності засідателів від сторонніх впливів, у тому числі від суддівського упередження, суддям у деяких країнах заборонено навіть коментувати та підсумовувати докази у справі.

5. Апеляція. Касація

Апеляція - це одна з форм оскарження судових рішень до суду вищої (апеляційної) інстанції, що має право переглядати справу.

Апеляційне провадження як важлива гарантія справедливості судових рішень існує в більшості сучасних держав, які належать до різних правових систем, як основна (наприклад, у Великій Британії) або одна з основних форм перегляду судових рішень (у Франції, Німеччині та ін.). Апеляційна інстанція переглядає справу в повному обсязі або в певній її частині, але в межах скарги, поданої стороною у процесі. Як і суд першої інстанції, апеляційна інстанція розглядає справу по суті і, провівши власне дослідження доказів, ухвалює рішення, яке замінює рішення нижчого суду, хоча за своїм змістом воно може бути таким самим.

Касація (від лат. cassatio - скасування) - це перевірка судом третьої інстанції законності та обґрунтованості вироків і рішень суду, що набули чинності (тобто пройшли стадію апеляції).

Документ, що ініціює касаційне провадження, називається касаційною скаргою.

Значення касаційного провадження розкривається через такі положення:

- гарантія від незаконного засудження обвинуваченого;
- гарантія прав і законних інтересів не тільки обвинуваченого, а й потерпілого, цивільного позивача та інших учасників кримінального процесу;
- формування однакової практики застосування судами законів на всій території країни;
- сприяння недопуску виконання необґрунтованих рішень судів;
- забезпечення виправлення помилок, яких припустилися суди першої та (або) апеляційної інстанцій.

Суд касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги має право:

- залишити переглянуте судове рішення без змін, а касаційну скаргу - без задоволення;
- скасувати судові рішення й призначити новий розгляд у суді першої чи апеляційної інстанцій;
- скасувати судові рішення й закрити кримінальне провадження;
- змінити судові рішення.

Пройдіть тест

<https://naurok.com.ua/test/join?gamecode=3445818>